

Sygn. akt II USK 197/21

POSTANOWIENIE

Dnia 9 września 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku D. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.
o wydanie pisemnej interpretacji przepisów prawnych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 9 września 2021 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 19 listopada 2019 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 19 listopada 2019 r., w sprawie III AUa [...]. Wyrokiem tym Sąd Apelacyjny oddalił apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 22 maja 2019 r., zmieniającego jego decyzję z dnia 29 stycznia 2019 r. i zobowiązującego organ rentowy do wydania interpretacji indywidualnej w sprawie z wniosku D. P., prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą K. [...] D. P. w O., w przedmiocie kwalifikacji prawnej podlegania ubezpieczeniom społecznym jego żony jako zleceniobiorcy lub też jako osoby współpracującej przy prowadzeniu działalności gospodarczej w rozumieniu ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 423; dalej ustawa systemowa).

Skargę kasacyjną oparto na podstawie:

- naruszenia prawa materialnego: tj. art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2021 r., poz. 162) w związku art. 83d ust. 1 ustawy systemowej, przez jego błędną wykładnię i uznanie, że Zakład ma obowiązek wydać interpretację indywidualną w zakresie rozstrzygnięcia, iż pomimo zatrudnienia przez wnioskodawcę jego małżonki na podstawie umowy zlecenia nie będzie ona zakwalifikowana przez Zakład jako osoba współpracująca przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej, a w konsekwencji składki na ubezpieczenia społeczne będą opłacane z tytułu umowy zlecenia, podczas gdy art. 83d ust. 1 ustawy systemowej nie daje prawnej możliwości wydania przez organ interpretacji indywidualnej w tym przedmiocie;

- naruszenia prawa procesowego, tj. art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., przez bezpodstawne przyjęcie, że w sprawie zachodzą podstawy i powody do zmiany zaskarżonej decyzji.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na jej oczywistą zasadność. Skarżący stwierdził, że brak jest podstaw prawnych, aby Zakład Ubezpieczeń Społecznych mógł w trybie art. 34 ustawy Prawo przedsiębiorców oceniać, czy pomimo zawarcia przez przedsiębiorcę ze swoim małżonkiem umowy zlecenia, nie zostanie on potraktowany dla celów obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne jako osoba współpracująca, gdyż z tej kwalifikacji bezpośrednio nie wynika obowiązek świadczenia składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne w rozumieniu powyższego przepisu. Dokonanie takiej kwalifikacji ma pierwotny charakter wobec pochodnego (następczego) obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne. Wydając zaskarżony wyrok, Sąd w istocie wyszedł poza zakres art. 34 ustawy Prawo przedsiębiorców w związku z art. 83d ust. 1 ustawy systemowej, który upoważnia do dokonywania pisemnej interpretacji, ale wyłącznie przepisów z zakresu określonego w tych przepisach. Podkreślił też, że w istocie dokonanie interpretacji, o której traktował wniosek strony odwołującej się, nie stanowiłoby interpretacji konkretnego przepisu prawa, a wymagałoby dokonania analizy stanu faktycznego w warunkach nieposiadania przez organ rentowy wszelkiego niezbędnego materiału dowodowego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołujący się wniośł o jej nieprzyjęcie

do rozpoznania i zasądzenie od organu rentowego na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Skarżący wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadnił jej oczywistą zasadnością. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego przesłanka ta wynika zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616).

Należy wskazać, że orzecznictwo Sądu Najwyższego nie potwierdza wniosku skarżącego. Za utrwalony należy bowiem uznać pogląd, zgodnie z którym wzajemna relacja art. 83d ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i art. 10 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2168 ze zm.) - o treści odpowiadającej aktualnemu art. 34 ustawy Prawo przedsiębiorców - polega na doprecyzowaniu przez ustawodawcę zwrotu użytego w art. 10 ust. 1 drugiej z wymienionych ustaw: „zakres i sposób zastosowania przepisów, z których wynika obowiązek świadczenia przez przedsiębiorcę daniny publicznej oraz składek na ubezpieczenia społeczne lub

zdrowotne”. Chodzi mianowicie o interpretację tych wszystkich przepisów, z których wynika obowiązek opłacania przez płatnika składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i Fundusz Emerytur Pomostowych oraz ich wysokość (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2015 r., II UK 79/14, LEX nr 1665733; z dnia 21 listopada 2019 r., II UK 156/18, OSNP 2020 nr 12, poz. 142; z dnia 12 marca 2015 r., II UK 136/14, LEX nr 1666019). W przywołanym wyroku I UK 136/14 Sąd Najwyższy podkreślił, że instytucja interpretacji przewidziana w art. 10 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej dotyczy wszystkich przepisów kształtujących obowiązki płatników w zakresie świadczenia przez nich danin publicznych i składek na ubezpieczenia społeczne lub ubezpieczenie zdrowotne.

W rezultacie kwestia tytułu podlegania danej osoby ubezpieczeniom społecznym stanowi materię podlegającą interpretacji na podstawie art. 83d ust. 1 ustawy systemowej, bo stanowi ona podstawę ustalenia ciążących na podmiotach obowiązków składkowych.

Należy też dodać, że odwołujący się we wniosku dokładnie i wyczerpująco opisał przyszłe zdarzenie, wskazał przepisy prawa, z których wynikałby obowiązek świadczenia przez niego składek na ubezpieczenia społeczne oraz własne stanowisko w sprawie i oczywiste jest to, że interpretacja będzie wiążąca tylko w odniesieniu do opisanego we wniosku stanu faktycznego. Przedmiotem interpretacji (oceny prawnej) będą zatem hipotetyczne czynności żony odwołującego się, wpisanej na listę radców prawnych w Okręgowej Izbie Radców Prawnych w O., określone jako: doraźne wykonywanie przez żonę działalności polegającej na przygotowaniu pism procesowych oraz doraźne zastępstwo procesowe na rozprawach czy - w razie konieczności – bezpośredni kontakt z klientami odwołującego się. W kontekście tego opisu kluczowe znaczenie będzie miało to, że czy są to czynności mające istotny dla działalności radcy prawnego ciężar gatunkowy, czy pozostają w bezpośrednim związku z udzielaniem pomocy prawnej, czy owa zakładana z góry „doraźność” czy „potrzeba” wskazują, że chodzi o stałą pomoc i częstotliwość wykonywanych prac właściwą przy „wspólnym” prowadzeniu kancelarii, w którym praktykowane jest wzajemne zastępstwo, co jednocześnie wskazywałoby na systematyczność, stabilność i zorganizowanie współpracy (por.

wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 stycznia 2009 r., II UK 134/08, OSNP 2010 nr 13-14, poz. 170; z dnia 20 maja 2008 r., II UK 286/07, OSNP 2009 nr 17-18, poz. 241; z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 315/09, LEX nr 604215; z dnia 18 maja 2017 r., I UK 215/16, LEX nr 2329474; z dnia 13 lipca 2017 r., III UK 181/16, LEX nr 2375932).

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto na mocy art. 98 § 1 k.p.c. w związku z § 9 ust. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).

a.s.